

RESMİ SİCİL VE SENETLERLE İSPAT

PROOF WITH OFFICIAL REGISTRATION AND BILLS

Yalçın KAVAK* **Makale Bilgi**

Gönderilme: 07/11/2019
Kabul: 29/01/2020

Anahtar Kelimeler

*Resmi Sicil,
Resmi Senet,
Karine,
Delil,
İspat.*

Article Info

Received: 07/11/2019
Accepted: 29/01/2020

Keywords

*Official Register,
Official Deed,
Prima facie Evidence,
Evidence,
Proof.*

Özet

Resmi sicil, içeriği hakkında, ilgisi ve menfaati olan kişilerin bilgi edinmelerini sağlayan ve resmi memurlar tarafından tutulan kayıtlardır. Resmi senetler ise, kanun veya tarafların iradesiyle resmi şekle bağlanan, resmi görevli kişiler tarafından kanunda belirtilen şekle uygun olarak düzenlenen senetlerdir. Medeni Kanun m.7 hükmü, resmi sicil ve senetlerin doğruluğunu yansıttığı konusunda bir karine kabul etmiş ve bu karinenin aksinin her türlü delille kanıtlanmasına olanak sağlamıştır. Ancak Medeni Usul Hukuku Kanunu m.201 hükmü, senede karşı senet mecburiyeti getirmiştir. Ayrıca aynı Kanun m.204 hükmü, ilamlarla noterler tarafından düzenlenen senetleri, sahtelikleri ispat olunmadıkça, kesin delil saymış ve bu suretle resmi sicil ve senetlerin içeriğinin doğru olmadığını ispatı hususunda Medeni Kanun m.7/II hükmü ile getirilmiş bulunan delil serbestisi daraltılmıştır. İsviçre’de federal nitelikte bir medeni usul hukuku kanunu 2011 yılından beri vardır. Ayrıca, İsviçre’de taraflar arasında bir eşitlik sağlamak amacıyla, karinenin aksini ispatlayacak tarafa, resmi sicil ve senetlerin doğru olmadığını her türlü delille ispat etme imkanı verilmiştir. Bu nedenle, ülkemizde başka kanun hükümleri ile aksini ispatı getirilmiş olan kısıtlamalar, MK.m. 7 hükmünün ruhu ve amacı ile bağdaşmamaktadır.

Abstract

Official registers are records that are kept by public officials and provide information about the contents of the information to the interested persons. Official bills, on the other hand, are the bills which are bound to the official form by the law or the will of the parties and issued by the official persons in accordance with the form specified in the law. The provision of Article 7 of the Civil Code adopted a pre-sumption that the official registers and bills reflect the truth and provided that the opposite of this presumption may be proved by all kinds of evidence. However, the provision of Civil Procedure Law article 201 has brought the obligation to counter-bill. In addition, the provision of Article 204 of the same Code, has considered, the deed or bill which are issued by notary publics, as definitive evidence unless their falsifications were proved, and thus the freedom of evidence brought with the provision of Article 7/II of the Civil Code has become narrowed. A federal civil procedure law exists in Switzerland since 2011. Furthermore, in Switzerland, by this regulation, the party who will prove the opposite of the presumption accepted by law is given the opportunity to prove by any evidence that the official registers and notes are not correct for the sake of convenience. Therefore, the restrictions brought by other rules of Act which narrow the opportunity of proving by any evidence in our Country, is incompatible with the spirit and purpose of the provision 7 of the Civil Code.

I. GİRİŞ

Medeni Kanun m.7 hükmü, “Resmi sicil ve senetler, belgeledikleri olguların doğruluğuna kanıt oluşturur. Bunların içeriğinin doğru olmadığı ispatı, kanunlarda başka bir hüküm bulunmadıkça, herhangi bir şekle bağlı değildir.” şeklinde bir düzenleme ile doğrudan doğruya resmi sicil ve senetlerin ispat gücünü düzenlemiş ve dolaylı olarak, resmi sicil ve senetlerin belgeledikleri olgulara dayanarak hak iddia eden kişilerin, bu iddialarını ispat etmiş olduklarını kabul etmiştir. Bu düzenleme ile, resmi sicil ve senetlere “kesin olmayan kanuni karine” niteliği verilmiş ve bu karinenin aksinin her türlü delille ispatına olanak sağlanmıştır¹. Ancak Medeni Usul Hukuku Kanunu m. 201, 204 ve Noterlik Kanunu m. 82 hükümleriyle, MK. m. 7/II hükmündeki delil serbestisine, resmi senetler yönünden önemli bir kısıtlama getirilmiş, bu nedenle bu hükmün amacına uygun uygulanma alanı, neredeyse sadece resmi sicillere tahsis edilmiştir. Ayrıca taşınmaz mülkiyetinin devrini sağlayan işlemlerin büyük bir kısmı, tapu sicil müdürü tarafından düzenlenen resmi senetlere dayandığından tapu sicili ile ilgili uygulamalarda da, MK.m.7 hükmünün uygulanmasına önemli bir kısıtlama getirilmiştir.

Medenî usul hukukunu da ilgilendiren bu çalışma, değişik kanun hükümleriyle, Medenî Kanunun “Başlangıç Hükümleri” arasında yer alan m.7 hükmünün uygulanma alanının oldukça daraltılmış olduğunun belirtilmesi amacıyla yapılmış ve inceleme konusunun sınırları içinde kalınmasına gayret edilmiştir.

II. RESMİ SİCİL VE SENET KAVRAMLARI

A. Resmi Siciller

Kanun koyucu, toplum yaşamında önemli bir rol oynayan bazı hukuki işlemlerin yetkili memurlar tarafından tutulan defterlere kaydedilmesini ve ilgisi veya menfaati olan kişilere bu kayıtların içeriği hakkında bilgi edinme olanağı sağlamak amacıyla resmi sicillerin tutulmasını öngörmüştür. Bu amaç gözönünde bulundurularak resmi sicil, “yetkili memurlar tarafından kanunda öngörülen şekilde tutulan ve ilgi veya menfaati olan kişilerin içeriği hakkında bilgi edinmelerini sağlayan resmi defter ve kayıtlar” şeklinde tanımlanabilir².

Kanun koyucu, bazı hukuki işlemlerin kurulmasını, değiştirilmesini ve sona erdirilmesini resmi sicile tescil şartına bağlamak suretiyle bunları alenileştirmek ve üçüncü kişilerin bilgilerine iletme istemiştir. Bu gibi durumlarda resmi sicillere tescil, bir geçerlilik şartına bürünmektedir³.

Ticaret Kanunu m. 24 hükmü çerçevesinde çıkarılmış olan Ticaret Sicil Yönetmeliği ile yaşama konmuş bulunan Ticaret Sicili, taşınmaz mülkiyetini nakil borcu doğuran sözleşmelerin ifası ve taşınmazlarla ilgili aynı hakların kurulması için Medenî Kanun m. 997 vd. hükümleri çerçevesinde tutulan tapu sicili, Nüfus Memurları tarafından tutulan kişisel durum sicili (MK.m.37), mahkemeler tarafından tutulan vakıf sicili (MK.m.102), icra dairelerince tutulan hayvan rehni sicili (MK.m.940)⁴.

B. Resmi Senetler

1. Genel Olarak Belge ve Senet

Medeni Usul Hukuku Kanunu m.199 hükmü, hem daha üst bir kavram olan belgeyi hem de kesin delil niteliğinde olan senedi düzenlemiş, uyuşmazlık konusu vakıaları ispata elverişli

¹ OĞUZMAN M. Kemal/BARLAS Nami, Medenî Hukuk Giriş Kaynaklar Temel Kavramlar, İstanbul 2012, s.337 vd.; AKİPEK, Jale/AKINTÜRK, Turgut/ATEŞ, Derya, Türk Medenî Hukuku, C.1, İstanbul 2016, s.217 vd.; EDİS, Seyfullah, Medenî Hukuka Giriş ve Başlangıç Hükümleri, Ankara 1987, s.377 vd.; DURAL Mustafa/SARI Suat, Türk Özel Hukuku, C.I. Temel Kavramlar ve Medenî Kanunun Başlangıç Hükümleri, İstanbul,2013, s.258; ERMAN Hasan, Medenî Hukuk Dersleri Başlangıç Hükümleri ve Kişiler Hukuku, İstanbul2016, s.131, ANTALYA Gökhan, Medenî Hukuk Giriş Temel Kavramlar Başlangıç Hükümleri, İstanbul 2017, s.439 vd.; KILIÇOĞLU Ahmet M.Medeni Hukuk Temel Kavramlar Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku, Ankara 2016.

² AKİPEK/AKINTÜRK/ATEŞ, s.220 vd., Beta, İstanbul 2016; EDİS, Seyfullah, Medenî Hukuka Giriş ve Başlangıç Hükümleri, AÜHF Yayınları, B.3, Ankara 1987, s.377 vd.; OĞUZMAN Kemal/BARLAS NAMİ, Medenî Hukuk Giriş Kaynaklar Temel Kavramlar, İstanbul 2012, s.337 vd.; ERMAN Hasan, Medenî Hukuk Dersleri, DER, İstanbul 2016, s.131; DURAL/SARI, s.258 vd.

³ Bkz. OĞUZMAN/BARLAS, s.337 vd.; DURAL/SARI,s.258 vd.; GENÇCAN, Ömer Uğur, 4721 Sayılı Türk Medenî Kanunu Yorumu, C.1, Ankara 2015,s.181; KAVAK, Yalçın, Borçlar Hukukunda Yazılı Şekil, s.41 vd., İstanbul 2015.

⁴ İMRE, Zahit Medenî Hukuka Giriş, B.3, s.284, Fakülteler Matbaası, İstanbul 1980; EDİS, s.377, Medenî Hukuka Giriş ve Başlangıç Hükümleri, Ankara 1997; AKİPEK, Jale/AKINTÜRK, Turgut/ATEŞ, Derya, Türk Medenî Hukuku, C.1, B.13, İstanbul 2016, s.220 vd.; OĞUZMAN/BARLAS, s.337 vd.; DURAL /SARI, s.258vd.; ERMAN, s.131, Medenî Hukuk Dersleri, Başlangıç Hükümleri ve Kişiler Hukuku İstanbul 2016; KAVAK, s.42.

bilgi taşıyıcılarını belge olarak tanımlamış ve belgeye; yazılı veya basılı metinleri, senetleri, çizimleri, planları, krokileri, fotoğrafları, filmleri, görüntü veya ses kaydı gibi verileri, elektronik ortamdaki verileri ve benzer bilgi taşıyıcılarını örnek olarak saymıştır. Ancak belge kavramına giren veriler, bu hükümde sayılmış bulunanlardan ibaret değildir. Şu halde medeni usul hukuku bakımından belge, dava konusu vakıaları ispata elverişli bilgi taşıyıcısıdır⁵.

Belge ve senet arasındaki en önemli fark, belgenin, senet kavramını da içeren daha üst bir kavram olmasıdır. Şu halde, her senet bir belge olmasına karşın, her belge bir senet değildir. Ayrıca belgenin yazılı bir şekilde oluşturulmuş olması şart değildir. Örneğin fotokopi, faks metinleri, delil başlangıcı, çizim, plan, fotoğraf, film, görüntü ve ses kayıtları, yazılı bir şekilde oluşturulmamış oldukları halde HMK m.199 tarafından belge olarak kabul edilmiştir. Ancak belgenin ispat gücü, onun senet olup olmamasına göre değişmektedir⁶.

Genel anlamda senet ise, irade açıklamasını dış dünyaya yansıtan yazılı bir belgedir. Hukuksal anlamda senet, bir kişinin kendi aleyhine hazırladığı veya aleyhine sonuç doğuran yazılı belgedir. Ancak senedin mutlaka aleyhe delil veya ispat aracı oluşturma amacı ile yapılmış olması gerekmez. Hukukumuzda senet, uygulamada en çok görünen, önemli kesin delillerdendir. Ancak bir belgenin senet olarak nitelendirilebilmesi için öncelikle dış dünyada varlık kazanmış olması (cisimleşmiş olması) gerekir. Zira senet, dış dünyada varlık kazanmışsa içerdiği metnin bütünlüğü ve doğruluğu, zihin tarafından algılanabilir hale gelir. Başka bir ifadeyle bir belgenin senet olarak nitelendirilebilmesi için; herhangi bir dilde onu taşımaya elverişli bir cisim üzerine kolaylıkla anlaşılabilir şekilde harf ve rakamlarla yazılmış olmalıdır. Şu halde senet, taş, tahta, kumaş gibi cisimler üzerine de yazılmış olabilir. Keza usulüne göre güvenli elektronik imza ile oluşturulmuş bulunan elektronik verilerde senet hükmünde kabul edilmektedir (HMK m. 205/III). Senedin diğer bir unsuru ise imzadır. Zira ancak imza sayesinde yazılı belgede yer alan irade açıklamasının teyit edilmiş olduğu tespit edilmektedir⁷.

2. Resmi Senetler

a. Geçerlilik Şekli Resmi Senet

Geçerlilik şekli olan resmi senet veya resmi şekil, resmi memur veya makam tarafından resen düzenlenmiş olan senet veya hukuki işlemidir. Usul hukuku anlamındaki resmi senet ile maddi hukuk tarafından geçerliliği resmi şekle bağlanmış olan resmi senet farklıdır. Maddi hukuk yönünden geçerlilik şekli olarak öngörülen resmi şeklin bir türü olan resmi senet, ilişkin olduğu hukuki işlemin geçerlilik kazanabilmesi için varlığı aranan kanuni bir şart durumundadır. Maddi hukuk, bu şarta uygun olarak yapılmamış olan hukuki işlemleri, kural olarak, geçersiz saymaktadır (BK m.12/II)⁸.

Geçerlilik şekli olan resmi senet, kanun tarafından görevlendirilmiş olan memur veya makam tarafından “düzenleme biçiminde” yapılmış olan ve tamamı resmi memur tarafından düzenlenen senettir. Resmi senetleri düzenleme yetkisi, kural olarak, noterlerdedir (Noterlik Kanunu m. 60, 82, 84 vd.). Ancak kanun, bu yetkiyi başka makam veya kişiye vermiş olabilir. Örneğin taşınmazlarla ilgili resmi senetleri veya işlemleri düzenleme yetkisi Tapu Kanunu m. 26 hükmüyle tapu sicil müdürlerine verilmiştir. Medenî Kanun m. 532 hükmü, resmi vasiyetnameyi düzenlemeye yetkili memur olarak; sulh hakimi, noter veya kanunla kendisine bu yetki verilmiş diğer bir görevliyi belirtmiştir. Kanun tarafından resmi şekle bağlanmış olan hukuki işlemin değiştirilmesinde de, kural olarak, resmi şekle uyulması zorunludur (BK.m.13)⁹.

⁵ Bkz. ERDÖNMEZ/Pekcanitez Usul, İstanbul 2017, s.1771 vd.; ARSLAN Ramazan/YILMAZ Ejder/AYVAZ TAŞPINAR Sema/HANAĞASI Emel, Medenî Usul Hukuku, Ankara 2019,s.403 vd.; TANRIVER Süha, Medenî Usul Hukuku, C.I, Ankara 2016, s.828 vd.

⁶ ERDÖNMEZ, Pekcanitez Usul, s.1772; PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES, s.369; ARSLAN/YILMAZ/TAŞPINAR AYVAZ/HANAĞASI, s.403; TANRIVER,s.829.

⁷ Bu konuda daha fazla bilgi için bkz. ERDÖNMEZ, Pekcanitez Usul, s.1773 vd.; PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES, s.369 vd.; ARSLAN/YILMAZ/TAŞPINAR AYVAZ/HANAĞASI, s.402 vd.; TANRIVER,s.830 vd.

⁸ ERDÖNMEZ, Pekcanitez Usul, s.1779; ARSLAN/YILMAZ/TAŞPINAR AYVAZ/HANAĞASI, s.402 vd.; TANRIVER,s.834.

⁹ Bkz. ERDÖNMEZ, Pekcanitez Usul, s.1779 vd.; PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES, s.373 vd.; ARSLAN/YILMAZ/TAŞPINAR AYVAZ/HANAĞASI, s.409; TANRIVER, s.835 vd.

Bazen uyuşmazlık konusu vakıayı ispata yarayan ve tarafların içinde yer almadıkları bir resmi belge, kayıt veya tutanak mevcut ise, bunların da içerdiği hususlar hakkında resmi belge olarak ispat gücü var olabilir. Örneğin icra ve iflas dairelerince düzenlenen tutanaklar, içerdikleri hususlar hakkında resmi belge olarak kabul edilir (İİK m. 8/3, HMK m.204/2)¹⁰

Geçerlilik şekli olan resmi senetlere örnek olarak, taşınmaz satış vaadi sözleşmesi verilebilir. Bu senet noter veya tapu memuru tarafından düzenleme şeklinde yapılmazsa geçerli olmaz (Borçlar Kanunu m.237, Noterlik Kanunu m. 60 ve 89). Keza sağlararası işlemle vakıf kurma, noter tarafından düzenlenen resmi senetle gerçekleştirilir (MK.m.102). Geçerlilik şekli olan resmi senetlere aşağıdaki örnekler de verilebilir: Taraflar evlenme başvurusu sırasında bir mal rejimini seçtiklerini yazılı olarak bildirmemişlerse, mal rejimi sözleşmesi, noterde düzenleme veya onaylama şeklinde yapılır (MK. m.205). Evlatlık ilişkisi, evlat edinmenin oturma yeri; birlikte evlat edinmede ise eşlerden birinin oturma yeri mahkemesi tarafından verilen kararlar kurulum (MK. m.315). Aile malları ortaklığı sözleşmesinin resmi şekilde yapılması ve bütün ortaklar veya temsilcileri tarafından imzalanmış olması gerekir (MK. m.374). Resmi vasiyetname, iki tanığın katılımıyla resmi memur tarafından düzenlenir (MK. m.532). Miras sözleşmesinin geçerli olması için resmi vasiyetname şeklinde düzenlenmesi gerekir (MK.m.545). Taşınmaz mülkiyetinin kanundan doğan kısıtlamalarının ortadan kaldırılması veya değiştirilmesine ilişkin sözleşmenin resmi şekilde düzenlenmesi ve tapu kütüğüne şerh edilmesi gerekir (MK. m.731). Taşınmaz satışına ilişkin sözleşmenin geçerliliği resmi şekle bağlıdır (BK. m.237). Ölünceye kadar bakma sözleşmesi de resmi şekle bağlıdır (BK. m.612/I)¹¹.

Noterlik Kanunu m.60 ve 84 hükümlerine göre, aksi herhangi bir yasada düzenlenmemiş ise noterler, resmi şekle tabi hukuki işlemleri yapmak üzere yetkili kılınmıştır. Noterlere verilmiş olan bu yetki, yurt dışında Türk Konsolosluklarına tevdi edilmiştir (Noterlik Kanunu m.191). Taşınmaz mülkiyetinin veya taşınmazlarla ilgili aynı hakların devrini amaçlayan resmi sözleşmeleri düzenleme yetkisi ise tapu sicil müdürlerine verilmiştir (Tapu Kanunu m.26)¹².

Yabancı bir devlet makamları tarafından düzenlenen veya onaylanan resmi senetlerin, o ülkenin kanunlarına göre yetkili makam veya memurlar tarafından, usulüne göre, düzenlenmiş veya onaylanmış oldukları hususu Türk Konsoloslukları tarafından onaylanmışsa, bu senetler de Türkiye’ de resmi senet hükmünde sayılır (HMK m.224); Konsolosluk tasdiki yoksa, yabancı senetlerin resmi senet teşkil edip etmediğini mahkeme takdir eder¹³. Ancak 15.10.1961 tarihli “Yabancı Resmi Belgelerin Tasdiki Mecburiyetinin Kaldırılması Hakkında La Haye Sözleşmesi” Türkiye tarafından da 29.09.1985 tarihinde kabul edilmiş bulunduğundan, Anlaşma m.3 hükmü uyarınca bu anlaşmaya taraf olan yabancı bir ülkede düzenlenmiş olan resmi senet, Türk konsoloslüğünün onayına gerek kalmadan, sadece yetkili makamın “Apostille” onayı ile, Türkiye’ de düzenlenmiş resmi senet hükmünde kabul edilir¹⁴.

Doğurduğu hüküm ve hukuki sonuç yönünden “güvenli elektronik imza”, elle atılan imza ile aynı hukuki değere sahip olarak kabul edilmiş olmasına karşın, 6728 sayılı ve 15.07.2016 tarihli Kanun m.45 hükmüyle değiştirilmiş bulunan 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu m.5 hükmüne göre, kanunlar tarafından resmi şekle veya özel bir merasime tabi tutulan hukuki işlemlerle ve “banka teminat mektupları dışındaki teminat sözleşmelerinin,” güvenli elektronik imza ile gerçekleştirilemeyeceği belirtilmiş bulunduğundan, güvenli elektronik imza ile resmi şeklin (elektronik resmi şeklin) düzenlenmesine henüz olanak tanınmamıştır¹⁵.

b. İspat Şekli Olarak Resmi Senet

Medeni usul anlamındaki resmi senet, kural olarak, bir geçerlilik şartı değil, ilgisine ispat hukuku bakımından, adi senetlere nazaran daha güvenli durum sağlayan bir ispat şeklidir (HMK

¹⁰ ERDÖNMEZ, Pekcanitez Usul, s.1782.

¹¹ ERDÖNMEZ, Pekcanitez Usul, s.1779 vd; ARSLAN/YILMAZ/TAŞPINAR AYVAZ/HANAĞASI, s.408; TANRIVER, s.836 vd.; AKİPEK/AKINTÜRK/ATEŞ, s.219 vd.; EREN,s.283; OĞUZMAN Kemal M./ÖZ Turgut M. Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C.I, İstanbul 2012, s.142; KAVAK, s.39.

¹² KAVAK, s.37 vd.

¹³ ERDÖNMEZ, Pekcanitez Usul, s.1781; ARSLAN/YILMAZ/TAŞPINAR AYVAZ/HANAĞASI, s.410; TANRIVER,s.840.

¹⁴ TANRIVER, s.840 vd.; NOMER Haluk, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul 2013, s.87; KAVAK, s.38.

¹⁵ İNAL, s.143; EREN, s.282; ERDÖNMEZ, Pekcanitez Usul, s.1779; TANRIVER, s.834; KAVAK, s.109 vd.

m.204)¹⁶. İspat şekli veya şartı olan resmi senet, resmi bir makam veya memurun senedin düzenlenmesine herhangi bir şekilde katılması suretiyle düzenlenmiş olan senettir. Resmi makam veya memurun senedin düzenlenmesine katılması, yalnız imza, tarih veya kimliğin onaylanması veya senedin resen düzenlenmesi şeklinde gerçekleşebilir. Medeni usul hukukunda kesin delille ispat edilmesi gereken bir hukuki işlemin mutlaka resmi senet biçiminde düzenlenmesi gerekmez. İmzası inkar edilmemiş olan adi senetlerle resmi senetler, ispat hukuku bakımından, kesin delil niteliğindedir. Ancak imza inkar edildiğinde resmi senetler, adi senetlere nazaran daha güçlü bir kesin delil niteliğine sahiptir. Zira resmi senede dayanarak iddiasını ispat etmek isteyen taraf, senedin doğruluğunu ayrıca ispat etmek zorunda değildir. Karşı taraf, bu senedin kendisi tarafından imzalanmadığını ileri sürse veya senedi inkar etse dahi, bu iddia, resmi senedin mahkeme tarafından delil olarak kullanılmasını engellemez. Zira imzası inkar edilmiş olan adi senetle, resmi senet arasında, ispat gücü yönünden, herhangi bir farklılık bulunmamaktadır¹⁷

HMK m.204/1 hükmüne göre, mahkeme ilamları ile düzenleme biçimindeki noter senetleri, sahteliği ispat edilmedikçe kesin delil sayılırlar. HMK m.204/2 hükmü, onaylama biçimindeki resmi senetleri, içeriklerinin tersi ispat edilinceye kadar, kesin delil olarak kabul etmiştir¹⁸.

HMK m.200-201 hükümleri uyarınca senetle ispat edilmesi gereken bir hukuki işlem, kural olarak, adi senetle ispat edilebilir. Bu gibi hallerde resmi senet düzenlenmesinin nedeni daha güçlü bir delil elde edilmesinin istenmiş olmasıdır. Ancak imza atamayanların mühür veya bir alet ya da parmak izi kullanarak yapacakları hukuki işlemleri içeren belgelerin senet niteliğini kazanabilmeleri için bunların noterler tarafından düzenleme şeklinde oluşturulması gerekir (HMK m.206)¹⁹.

Yukarıda belirtildiği gibi düzenleme biçiminde resmi şekle bağlı bir hukuki işlem, düzenleme biçiminde yapılmamış ise hukuken geçersiz olmakla birlikte bu belge, geçerlilik şartına bağlı olmayan hususlar bakımından ispat şartı olarak resmi senet oluşturabilir. Örneğin taşınmaz satış vaadi sözleşmesi resmi-düzenleme şekilde değil, sadece noterin imza ve kimlikleri onaylaması şeklinde yapılmışsa bu işlem, hukuken geçersiz olmakla birlikte, bu belgede satıcının satış bedelini tahsil ettiği yazılı ise, bu senet, satış bedelinin tahsil edildiği konusunda, medeni usul hukuku yönünden resmi senet ve kesin delil oluşturur²⁰.

c. Resmi Senetlerin Sahteliği

Yetkili memurlar tarafından yetkileri kapsamında usulüne uygun şekilde düzenlenen veya ilgili kişilerin irade açıklamalarına dayanarak onayladıkları senetler, aksi ispat edilinceye kadar kesin delil oluşturur (HMK m.204/2). Adi senetler bakımından senet içeriğindeki yazının veya senet altındaki imzanın sahte olduğunun ileri sürülmesi, “ön sorun” veya ayrı bir “sahtelik davası” ile ileri sürülmediği taktirde aleyhine delil olarak kullanılır (HMK m.208/1-3). Resmi bir belge veya senetteki yazı veya imzanın sahte olduğunun ileri sürülmesi ise, ilgili belge veya senede resmiyet kazandıran kişinin de taraf olarak gösterildiği ayrı bir sahtelik davası açılmasını gerektirir. Böyle bir dava açılmadan sadece asıl davada sahtelik iddiası ileri sürülmüşse bu davaya bakan hakim, gerektiğinde, resmi senetteki yazıyı veya imzayı inkar eden tarafa, sahtelik davası açması için iki haftalık (on beş günlük) kesin bir süre verir (HMK m.208/4)²¹.

Sahtelik davasına bakan mahkeme, incelemesini, HMK.m.211 vd. hükümleri çerçevesinde yapar, resmi senedin sahte olduğuna kanaat getirirse resmi senedin iptaline; resmi senedin sahte olmadığına kanaat getirirse sahtelik davasının reddine karar verir (HMK m.213/1-2)²².

¹⁶ ERDÖNMEZ, Pekcanitez Usul, s.1779 vd.; ARSLAN/YILMAZ/ AYVAZ/ HANAĞASI, s.408; TANRIVER, s.835 vd.

¹⁷ TANRIVER, s.835.

¹⁸ ERDÖNMEZ, Pekcanitez Usul, s.1779 vd.; ARSLAN/YILMAZ/TAŞPINAR AYVAZ/HANAĞASI, s.409; TANRIVER, s.836..

¹⁹ ERDÖNMEZ, Pekcanitez Usul, s.1779 vd.; ARSLAN/YILMAZ/TAŞPINAR AYVAZ/HANAĞASI, s.408; TANRIVER, s.835 vd.

²⁰ ERDÖNMEZ, Pekcanitez Usul, s.1779 vd.; ARSLAN/YILMAZ/TAŞPINAR AYVAZ/HANAĞASI, s.409; TANRIVER, s.836.

²¹ Senetlerin sahteliği ve sahtelik davası için bkz. ERDÖNMEZ, Pekcanitez Usul, s.1783; ARSLAN/YILMAZ/TAŞPINAR AYVAZ/HANAĞASI, s.411 vd.; TANRIVER, s.841 vd.

²² ERDÖNMEZ, Pekcanitez Usul, s.1783 vd.; ARSLAN/YILMAZ/TAŞPINAR AYVAZ/HANAĞASI, s.412 vd; TANRIVER, s.841 vd.

III. RESMİ SİCİL VE SENETLERE İLİŞKİN KARİNE

A. Karine Kavramı

Karine, bilinen bir olaydan, bilinmeyen diğer bir olayın veya hukuksal durumun varlığı veya yokluğu sonucunun çıkarılmasına imkan tanıyan kuraldır. Başka bir ifadeyle karine, belli bir olaydan, belli olmayan başka bir olay için çıkarılan sonuçtur²³.

Şu halde karine, karinenin temelinden ve sonucundan oluşmaktadır. Örneğin zilyetliği mülkiyete karine olarak kabul eden kuralda zilyetlik, karinenin temeli, mülkiyet karinenin sonucudur. Bu örnekte ispatı gerekmeyen durum, karinenin sonucu olan mülkiyettir. Karine nedeniyle ispat yükü değişmemekte, sade bu yükün konusu değişmektedir. Örneğimizde ispatın veya ispat yükünün konusu, karinenin temelini teşkil eden zilyetliğin ispat edilmesine dönüşmüştür. Nitekim HMK m.190 hükmü dekanuni karineye dayanan tarafın ispat yükünün, karinenin temelini oluşturan vakıya ilişkin olarak devam ettiğini belirtmektedir²⁴.

1. Fiili Karineler

Fiili karineler, bir hukuk kuralına değil, hayat tecrübesine dayanılarak, tarafların vakıa iddialarının doğruluğu veya bir delilin değeri hakkında, hakim kanat oluşturmasına yarayan değer yargılarıdır. Burada hakim, tecrübe kurallarına dayanan bir değerlendirme yaparak, varlığı bilinen bir vakıadan hareketle taraflar arasında tartışmalı olan bir vakıanın gerçekleşmiş olduğu sonucuna varmaktadır. Fiili karineler de ispat yükünde bir değişiklik yaratmaz. Bu nedenle davada ispat yükü kendisine düşen taraf belli olan vakıayı ispat ederse hakim, belli olmayan hususun ispat edilmiş olduğunu kabul eder²⁵.

2. Kanuni Karineler

Kanuni karineler, kesin karineler ve kesin olmayan karineler diye iki türdür. Kesin kanuni karinelerin aksi iddia ve ispat edilemez. Örneğin MK.m.1020 hükmü uyarınca, tapu kütüğünde kayıtlı olan hususların bilinmediği iddia ve ispat edilemez. Buna karşılık, HMK.m.190/2 hükmü uyarınca, kesin olmayan kanuni karinelerin aksi ispat edilebilir, ancak bu husus ispat edilinceye kadar karinenin doğruluğu kabul edilir²⁶.

Yukarıda belirtildiği gibi bir kanuni karineye dayanan tarafın, karine temelini teşhise yarayan somut vakıaları iddia etmesi kural olarak yeterlidir. Karine sonucunu bertaraf eden somut maddi vakıaları iddia etmek ise, kural olarak, davanın diğer tarafına aittir. Karine aleyhinde olan tarafın, karine sonucunu bertaraf eden somut vakıaların varlığını açıkça belirterek bunu kanıtlayan delilleri ikame etmezse, aleyhindeki karinenin sonucunun uygulanmasına engel olamaz²⁷.

B. Resmi Sicil ve Senetlerle İlgili Karine

Medeni Kanun m.7 hükmü, “Resmi sicil ve senetler, belgeledikleri olguların doğruluğuna kanıt oluşturur. Bunların içeriğinin doğru olmadığı ispatı, kanunlarda başka bir hüküm bulunmadıkça, herhangi bir şekle bağlı değildir.” şeklinde bir düzenleme ile doğrudan doğruya resmi sicil ve senetlerin ispat gücünü düzenlemiş ve dolaylı olarak, resmi sicil ve senetlerin belgeledikleri olgulara dayanarak hak iddia eden kişilerin, bu iddialarını ispat etmiş olduklarını kabul etmiştir²⁸.

Yukarıda kanuni karinelerle ilgili açıklamalarımıza göre burada karinenin temeli resmi sicil ve senedin belgelediği olgudur. Karinenin sonucu ise resmi sicil ve senetle belgelenen olgunun doğru olarak kabul edilmesidir. Şu halde burada karineden yararlanmak isteyen tarafın ispat yükü,

²³ Bkz. TAŞPINAR Sema, “Fiili Karinelerin İspat Yükünün Dağılımındaki Rolü”, AÜHFD, 45(1-4), 1996, s.533-572; ATALAY, Pekcanitez Usul, s.1655 vd. ARSLAN/YILMAZ/TAŞPINAR AYVAZ/HANAĞASI, s.387 vd.TANRIVER, s.882 vd.

²⁴ Daha fazla bilgi için bkz. ATALAY, Pekcanitez Usul, s.1655 vd.; ARSLAN/YILMAZ/TAŞPINAR AYVAZ/HANAĞASI, s.387 vd.; TANRIVER, s.882 vd.

²⁵ ATALAY O.Pekcanitez Usul Medeni Usul Hukuku, İstanbul 2017, s.1620 vd.; ARSLAN/YILMAZ/TAŞPINAR AYVAZ/HANAĞASI, s.387 vd.; TANRIVER,s.789 vd.

²⁶ Bkz. ATALAY, Pekcanitez Usul, s.1655 vd.; ARSLAN/YILMAZ/TAŞPINAR AYVAZ/HANAĞASI, s.387 vd.; TANRIVER, s.783 vd.

²⁷ Varsayımında ise, kanun, bir olaya doğrudan doğruya bir sonuç bağlamakta veya belirli bir olaya bağlılığı sonucu, diğer bir olay için de kabul etmektedir. Bkz. ATALAY, Pekcanitez Usul, s.1655 vd.; ARSLAN/YILMAZ/TAŞPINAR AYVAZ/HANAĞASI, s.387 vd.; TANRIVER, s.783 vd.

²⁸ DURAL Mustafa/SARI Suat, Türk Özel Hukuku, C.I. Temel Kavramlar ve Medeni Kanunun Başlangıç Hükümleri, İstanbul,2013, s.258.

karinenin temelini, yani hakkının resmi sicil veya senede dayandığını ispat etmesidir. Diğer tarafın ispat yükü ise, karinenin aksini ispat etmektir. Medenî Kanun m. 7/2 hükmü, kanunlarda başka bir hüküm bulunmadıkça, bu karinenin aksinin her türlü delille ispat edilmesine imkan sağlamıştır.

Ancak Medeni Usul Hukuku Kanunu m. 201 ve 204 hükümleriyle, MK. m. 7/II hükmünde karinenin aksinin ispat edilmesi konusunda tanınan delil serbestisine, resmi senetler yönünden önemli bir kısıtlama getirmiştir. Zira HMK m.201 hükmüyle senede bağlı her çeşit iddiaya karşı ileri sürülen ve onun hüküm ve kuvvetini azaltan veya ortadan kaldıran nitelikteki hukuki işlemlerin tanıkla ispat edilmelerine, kural olarak, olanak tanımamıştır. Keza HMK m. 204/1 hükmü, düzenleme şeklindeki noter senetlerini, sahteliği ispat olunmadıkça, kesin delil olarak saymıştır. HMK m. 204/2 hükmü ise, ilgililerin beyanına dayanılarak noterler tarafından tasdik edilen senetlerle diğer yetkili memurlar tarafından görevleri içinde usulüne uygun olarak düzenlenen belgeler, aksi ispatlanıncaya kadar, kesin delil olarak saymıştır. Ayrıca HMK m. 208/4 hükmüne göre resmi bir senetteki yazıyı veya imzayı inkar eden tarafın, hem resmi evrakı düzenleyen kişiye hem de karşı tarafa karşı ayrı bir “sahtelik davası” açarak, resmi senedin sahteliğini ispatlaması gerekir. Keza 1512 sayılı Noterlik Kanunu m.82 hükmü ile noterler tarafından düzenlenmiş olan hukuki işlemler, sahteliği ispat edilinceye kadar geçerli olarak kabul edileceğini belirtmiştir²⁹.

Yukarıda belirtildiği gibi taşınmaz mülkiyetinin devri, kanundan doğan kısıtlamalarının ortadan kaldırılması veya değiştirilmesi, taşınmaz reninin kurulması, bir taşınmazın veya taşınmaz üzerindeki bir ayni hakkın bağışlanması gibi hukuki işlemlerin de tapu sicil müdürü tarafından yapılması ve tapu siciline kaydedilmesi gerekir. Bu nedenle tapu sicili ile ilgili uygulamalarda da MK. m.7/2 hükmündeki delil serbestisine önemli bir

Ancak belirtmeliyiz ki, HMK m.201 hükmü ile senedin aksinin ispatına getirilmiş bulunan düzenleme, hukuki işlemler yönünden söz konusu olduğundan, resmi senette yer alan maddi fiillerin varlığının ispatını içermez. Bu nedenle örneğin nüfus siciline dayanarak henüz ergin olmadığını ve bu nedenle hukuksal işlemin geçersiz olduğunu iddia eden tarafa karşı diğer taraf, nüfus sicilinin söz konusu kişinin yaşını yanlış yansıttığını, bu kişinin aslında 18 yaşını bitirmiş olduğunu iddia etmek ve bu iddiasını her türlü delille ispatlamak imkanına sahiptir. Keza tapu siciline dayanarak malik olduğunu kanıtlayan kişiye karşı diğer taraf, tapuya yapılmış bulunan tescilin geçerli bir hukuki sebebe dayanmadığını (yolsuz tescil olduğunu) ileri sürerek bu hususu her türlü delille ispat etme imkanına sahiptir³⁰. Ancak işlemin tarafları ve külli halefleri, HMK m.203 hükmündeki istisnalara girmemektedir.³¹

Yargıtay, resmi memur tarafından yapılan senetlere karşı tanık dinlenemeyeceğini; nüfus sicilinin doğruyu yansıtmadığı hakkındaki iddiaların ise şahitle veya diğer delillerle ispat edilebileceğini belirtmiştir³².

IV. SONUÇ

Medenî Kanun m. 7 hükmü, resmi sicillerle senetlerin ispat gücünü kesin olmayan bir kanuni karine ile düzenleyerek, resmi sicil ve senetlerin belgedikleri olguların doğruluğunu kabul etmiş, fakat, kanunda aksine bir hüküm yoksa, bunların içeriğinin doğru olmadığını her türlü delil ile ispatına imkan tanımış ve bu konuda “delil serbestisi” getirmiştir. Ancak HMK m.201, 204 ve Noterlik Kanunu m. 82 hükümleriyle MK.m.7/II hükmüyle getirilmiş bulunan delil serbestisine önemli bir kısıtlama getirilmiştir. Ancak bu hükümlerle getirilmiş olan kısıtlama, hukuki işlemlerle ilgili olduğundan resmi senette yer alan maddi fiillerin varlığının kanıtlanmasını içermez.

²⁹ OĞUZMAN/BARLAS, s.341; ZEYTİN, Zafer/ERGÜN, Ömer, Türk Medenî Hukuku, s.74; Ankara 2017.

³⁰ AKİPEK/AKINTÜRK/ATEŞ, s.222; ALTAŞ, s.394; EDİS, s.378; ERMAN, s.133; KILIÇOĞLU, s.193.

³¹ AKİPEK/AKINTÜRK/ATEŞ, s.222; VELİDEDEOĞLU, s.377, SCHWARZ, Andreas, Borçlar Hukuku Dersleri Umumi Hükümler, İ.Ü. Hukuk Fakültesi, İstanbul 1950. s.182; OĞUZMAN/BARLAS, s.340, Medenî Hukuk, Giriş - Kaynaklar - Temel Kavramlar, Vedat, İstanbul 2012; DURAL /SARI s.259.

³² YHGK. T.07.11.2012, E.2012/18-548, K.2012763. Bkz. GENÇCAN, Ömer Uğur, 4721 Sayılı Türk Medenî Kanunu Yorumu, C.I, Yetkin, Ankara 2015, s.184 vd.; Yargıtay 3. Hukuk Dairesinin 2013/13415 E. ve 2013/16339 K. sayılı 20.11.2013 tarihli kararı için bkz. <https://www.kazanci.com.tr/ET.28.09.2019>; Yargıtay 2.Hukuk Dairesi T.21.03.2013, E.2013/4488 ve K.2013/7770 sayılı kararı için bkz. GENÇCAN, s.185.

Medenî Kanun m.7 hükmünün kenar başlığı “Resmî belgelerle ispat” olmakla birlikte bu hükümle her türlü resmî belgenin değil, sadece resmî sicil ve resmî senet türündeki belgelerin ispat gücü düzenlediğinden, resmî memurlar tarafından tutulmayan özel sicil ve senetler, bu hükmün kapsamına girmez.

KAYNAKÇA

- AKİPEK Jale/AKINTÜRK Turgut/ATEŞ Derya: Türk Medenî Hukuku, Başlangıç Hükümleri, Kişiler Hukuku, C.I, İstanbul 2016.
- AKYURT, S. Sami/ERDOĞAN, Kemal/TOKAT, Hüseyin: Türk Medenî Kanunu, Ankara 2019.
- ARSLAN Ramazan/YILMAZEjder/AYVAZ TAŞPINAR Sema/HANAGASI Emel: Medenî Usul Hukuku, Ankara 2019.
- ALANGOYA Yavuz/YILDIRIM Kamil/DEREN, Yıldırım Nevhis, Medenî Usul Hukuku Esasları, İstanbul 2011.
- ALTAŞHüseyin/DÖNGÜL, İ. Tuğçe: Medenî Hukuk Başlangıç Hükümleri, Ankara 2014.
- ANTALYA Gökhan/TOPUZ, Murat: Medenî Hukuk, Giriş-Temel Kavramlar - Başlangıç Hükümleri, İstanbul 2017.
- ARSLAN Ramazan: Medenî Usul Hukukunda Dürüstlük Kuralı, Ankara 1989.
- AYAN Mehmet: Medeni Hukuka Giriş, Konya, 2013.
- BAHTİYAR Mehmet: Ticari İşletme Hukuku, İstanbul 2014.
- BELGESAYM. Reşit: Türk Kanunu Medenisi Şerhi, İstanbul 1945.
- BİLGE Necip: Hukuk Başlangıcı Hukukun Temel Kavram ve Kurumları, B.3, Turhan, Ankara 2017.
- DİNÇKOL Abdullah: Hukuka Giriş, Hukukun Temel Kavramları, İstanbul 2017.
- DURAL Mustafa/SARI, Suat: Türk Özel Hukuku, Cilt I, Temel Kavramlar ve Medenî Hukukun Başlangıç Hükümleri, İstanbul 2013.
- EDİS Seyfullah: Medenî Hukuka Giriş ve Başlangıç Hükümleri, Ankara 1997.
- ERMAN Hasan: Medenî Hukuk Dersleri, Başlangıç Hükümleri ve Kişiler Hukuku, DER, İstanbul 2016.
- GENÇCANÖ. Uğur: 4721 Sayılı Türk Medenî Kanunu Yorumu, Yetkin, Ankara 2015.
- GÖZÜBÜYÜK Şeref: Hukuka Giriş Ve Hukukun Genel Kavramları, Ankara 2013.
- HATEMİ Hüseyin: Medenî Hukuka Giriş, Onikilevha, B.8, İstanbul 2017.
- HELVACI Serap/ERLÜLE, Fulya: Medenî Hukuk, B.5, İstanbul 2018.
- İMRE Zahit: Medenî Hukuka Giriş, Fakülteler Matbaası, İstanbul 1980.
- İNAL Emrehan: Sonuca Katılmalı Sözleşme Kavramı ve Gelir Paylaşımli İnşaat Sözleşmesi, İstanbul 2011.
- İNANALİ Naim: Türk Medenî Hukuku, TMK Giriş Hükümleri, Kişiler-Aile-Miras ve Eşya Hukuku, Ankara, 2014.
- KAVAK Yalçın: Borçlar Hukukunda Yazılı Şekil, Kayhan, İstanbul 2015.
- KILIÇOĞLU Ahmet M.: Medenî Hukuk Temel Kavramlar Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku, Turhan, Ankara 2016.
- KURU Baki/ARSLAN Ramazan/YILMAZ Ejder: Medenî Usul Hukuku, Ankara, 2012.
- OĞUZMAN Kemal/BARLAS, Nami: Medenî Hukuk, Giriş – Kaynaklar - Temel Kavramlar, Vedat, İstanbul 2012.
- ÖZSUNAY Ergün: Medenî Hukuka Giriş, 5. Bası, İstanbul 1986.
- PEKCANİTEZ Hakan/ATALAY, Oğuz/ÖZEKES, Muammer: Pekcanitez Usul, Medenî Usul Hukuku, C.I-III, (Dinamik Kitap), İstanbul 2017
- SAYMEN Ferit Hakkı: Türk Medenî Hukuku, İstanbul 1960.
- SCHWARZ Andreas B.: Medenî Hukuka Giriş, (Çeviren H.Veldet), İstanbul 1946.
- TANRIVER Sûha: Medenî Usul Hukuku, C.I-II, Ankara 2016.
- VELİDEDEOĞLU Hıfzı Veldet: Türk Medenî Hukuku, İstanbul 1963.